

майну юридичної особи, внаслідок безпідставного придбання або збереження майна за рахунок іншої особи. Відповідальність, яка виникає внаслідок заподіяння шкоди, іменують також деліктною відповідальністю.

Юридичне значення розмежування договірної і позадоговірної відповідальності полягає в тому, що форми і розмір позадоговірної відповідальності встановлюються тільки законом, тоді як ці складові умови договірної відповідальності встановлюється і законом, і угодою сторін. В деліктних зобов'язаннях на правопорушника покладається обов'язок по «відшкодуванню шкоди», тобто обов'язок усунути негативні наслідки, що виникли як в майновій (наприклад, додаткові витрати внаслідок шкоди, заподіяної здоров'ю), так немайновій сфері потерпілого (моральна шкода).

Цивільно-правова відповідальність за заподіяну шкоду реалізується в зобов'язаннях із заподіяння шкоди. Найбільш повно їх сутність відображена у визначенні, даному А.П. Сергєєвим і Ю.К. Толстих: «зобов'язання з заподіяння шкоди можуть бути визначені як позадоговірні зобов'язання, що виникають внаслідок порушення майнових та особистих немайнових прав потерпілого, що носять абсолютний характер, покликані забезпечити найбільш повне відновлення цих прав за рахунок заподіювача шкоди або за рахунок інших осіб, на яких законом покладено обов'язок відшкодування шкоди».

Цивільно-правові гарантії здійснення та захисту права на особисті папери

Клімовський С.С., здобувач Науково-дослідного інституту приватного права та підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака Національної академії правових наук України

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Первомайський О.О.*

Враховуючи те, що юридичні гарантії – це сукупність нормативно закріплених умов, способів та засобів, за допомогою яких визначаються умови і порядок здійснення прав і свобод особи, а також їх охорона, захист та відновлення у разі порушення і які мають системний, комплексний, постійний, реальний та юридично надійний характер. Роль і значення правових гарантії визначається тим, що вони створюють необхідні юридичні умови для перетворення закріплених у законодавстві прав і свобод людини та громадянина з можливостей на реальність.

Цивільно-правові юридичні гарантії, на нашу думку, необхідно розглядати у площині двох рівнів, а саме конституційному, де закріплено основоположні принципи цивільно-правового регулювання, та, власне, цивільно-правовому, зокрема як на загальному цивільно-правовому рівні, так і спеціальному, зокрема стосовно конкретних цивільно-правових інститутів або прав.

З урахуванням цього до юридичних гарантії права на особисті папери слід віднести: конституційно-правові гарантії: гарантії непорушності (ч.1 ст. 32 Конституції України зазначає, що ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України); гарантії судового захисту (ч.3 ст. 32 Конституції України де зазначено, що кожному гарантується судовий захист права спростувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування моральної та матеріальної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації); гарантії щодо вільного зберігання особистих паперів та інформації (ч.2 ст. 34 Конституції України, кожен має право вільно

збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір); гарантії непорушності права власності (ч.ч. 1,2,4 ст. 41 Конституції України).

Водночас до власне цивільно-правових гарантій вказаного права можна віднести: конфіденційність особистих паперів (п. 1 ст. 3 ЦК України, неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини є визначальною гарантією права на особисті папери, оскільки саме це положення законодавства обумовлює існування усього комплексу правових інститутів спрямованих на захист особистого життя фізичної особи); непорушність права на особисті папери (п. 2 ст. 3 ЦК України, неприпустимість позбавлення права власності, крім випадків, встановлених Конституцією України та законом – ця гарантія стосується права на особисті папери в силу ч.1 ст. 303 ЦК України, де зазначено, що особисті папери є власністю фізичної особи, тобто, не дивлячись на немайнову природу права на особисті папери, особисті папери є об'єктами права власності на які поширюється правовий режим права приватної власності фізичної особи); свободу договору щодо використання і розпорядження особистими паперами (п. 3 ст. 3 ЦК України, свобода договору – одна з ключових гарантій, котра дає можливість вільно визначати сторонами умову договору про передачу та (або) використання особистих паперів); можливість судового захисту права на особисті папери (п. 5 ст. 3 ЦК України, судовий захист цивільного права та інтересу – гарантія щодо можливості звернення до суду у випадку порушення, оспарення права на особисті папери та (або) відшкодування збитків завданих таким порушенням); недоторканість особистих паперів (ч.1, 2 ст. 303 ЦК України – гарантія можливості фізичної особи-власника особистих паперів самостійно визначати коло осіб, які можуть ознайомлюватись з особистими паперами та ступінь ознайомлення з особистими паперами); гарантії захисту інформації щодо третіх осіб (відповідно до змісту ст. 303 ЦК України, якщо особисті папери фізичної особи містять інформацію щодо особистого життя інших фізичних осіб, то використання цих особистих паперів можливе лише при наданні згоди на таке використання вказаними особами).

Відповідно, названі гарантії права на особисті папери слід розділити на дві групи, а саме: конституційні гарантії права на особисті папери та цивільно-правові гарантії. При цьому цивільно-правові гарантії права на особисті папери можна поділити на загальні і спеціальні, при цьому до загальних віднести ті, які визначені загальними засадами цивільного законодавства, а спеціальні – котрі властиві праву на особисті папери.

Безперечно, у зв'язку з тим, що право на особисті папери є спеціальним, конкретних гарантій щодо нього законодавство не містить, однак, можна виокремити групу гарантій що дотично стосуються права на особисті папери та його здійснення і охорони. Разом з тим, можна зазначити, що гарантії дублюються в Конституції України та Цивільному кодексі України, що вказує на їхній фундаментальний характер та відображає прагнення законодавця забезпечити передбачені Конституцією загальні норми деталізацією у галузевому законодавстві, а також створити дієві механізми їх правової реалізації.

Отже, вказані гарантії як конституційні, так і, власне, цивільно-правові є зобов'язанням держави та суспільства щодо безперешкодного здійснення права на особисті папери. Вони є своєрідними векторами права на особисті папери, які забезпечують як безперешкодне здійснення права на особисті папери так і його охорону, захист та відновлення у разі порушення.